

УДК 725

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-1-27>**Олена КОНШИНА,***orcid.org/0000-0001-5270-1368**старший викладач кафедри рисунка, живопису та архітектурної графіки
Архітектурно-художнього інституту Одеської державної академії будівництва та архітектури
(Одеса, Україна) konshynaalena@odaba.edu.ua*

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В2 «ДИЗАЙН» ДЛЯ ЗАВДАНЬ З ФОТО-ВІДЕОДИЗАЙНУ

У статті досліджується, як заняття фотографією при опануванні ОПП «Графічний дизайн», спеціальності В2 «Дизайн», сприяє розвитку творчого потенціалу студентів. Обґрунтовується, що дисципліна «Фото-відеодизайн», як медіум швидкого експерименту й наочного мислення, активує візуальну грамотність, гнучкість мислення, здатність до метафоризації та формування авторського нарративу. Показано дидактичні переваги фотографії для опанування композиції, світла й кольору, ритму та масштабу, а також для тренування спостережливості, емпатії й критичного аналізу візуального середовища.

Запропоновано модуль тривалістю один семестр, що поєднує технічні вправи (експозиція, світло, композиційні схеми), концептуальні практичні завдання (серія як висловлювання, документальна практика, студійний натюрморт, абстракція, типографіка у фотозображенні, макрозйомка, реклама брендів, фотозйомка готової їжі та відеоролик з запропонованих тем). Інтеграція фото та відеозавдань у дизайн-брифи забезпечує перенесення навичок у плакати, календарі, айдентіку, цифрові інтерфейси та відеосюжет.

Представлено результати, які демонструють статистично й педагогічно значуще зростання оригінальності рішень, гнучкості підходів, сміливості композиційних виборів та послідовності авторського висловлювання.

Наукова новизна полягає у системному описі фотографії і відеороликів, як ядра розвитку креативності у графічному дизайні, що поєднує метакогнітивну рефлексію, технічну майстерність і концептуальну роботу зі знаком. Матеріали статті можуть бути використані для модернізації навчальних програм, підготовки методичних рекомендацій і розробки курсів, орієнтованих на стале зростання творчого потенціалу студентів.

Ключові слова: *фото-відеомистецтво; дизайн; графічний дизайн; фотографія; відеоролик; візуальне мислення; композиція.*

Olena KONSHYNA,*orcid.org/0000-0001-5270-1368**Senior Lecturer at the Department of Drawing, Painting and Architectural Graphics
Architectural and Art Institute of Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture
(Odesa, Ukraine) konshynaalena@odaba.edu.ua*

ASPECTS OF FORMATION OF CREATIVE POTENTIAL OF STUDENTS OF SPECIALTY B2 "DESIGN" FOR TASKS IN PHOTO-VIDEO DESIGN

The article examines how studying photography while mastering the OPP "Graphic Design", specialty B2 "Design", contributes to the development of students' creative potential. It is substantiated that the discipline "Photo-Video Design", as a medium of rapid experimentation and visual thinking, activates visual literacy, flexibility of thinking, the ability to metaphorize and form an author's narrative. The didactic advantages of photography for mastering composition, light and color, rhythm and scale are shown, as well as for training observation, empathy and critical analysis of the visual environment.

A one-semester module is proposed, combining technical exercises (exposure, light, compositional schemes), conceptual practical tasks (series as a statement, documentary practice, studio still life, abstraction, typography in photography, macro photography, brand advertising, photography of ready-made food and a video clip on the proposed topics). The integration of photo and video tasks into design briefs ensures the transfer of skills to posters, calendars, identity, digital interfaces and video stories.

Results are presented, demonstrating a statistically and pedagogically significant increase in the originality of solutions, flexibility of approaches, boldness of compositional choices and consistency of the author's expression.

The scientific novelty lies in the systematic description of photography and video clips as the core of creativity development in graphic design, which combines metacognitive reflection, technical skill and conceptual work with the sign. The materials of the article can be used to modernize curricula, prepare methodological recommendations and develop courses focused on the sustainable growth of students' creative potential.

Key words: *photo-video art; design; graphic design; photography; video clip; visual thinking; composition.*

Постановка проблеми. Сучасна система підготовки студентів спеціальності В2 «Дизайн» орієнтована на формування комплексних професійних компетентностей, що поєднують художнє мислення, технічну майстерність та здатність до інноваційної діяльності. Проте в освітньому процесі спостерігається суперечність між високими вимогами ринку праці до креативності майбутніх дизайнерів та недостатнім використанням інтегрованих методик, які стимулюють розвиток творчого потенціалу.

Склад творчого потенціалу студентів-дизайнерів: Когнітивно-інтелектуальні – мислення, уява, аналітика; Техніко-практичні – володіння інструментами, експериментальність; Комунікативно-соціальні – командна робота, презентація, відкритість до критики; Емоційно-ціннісні – мотивація, естетичний смак, стійкість до стресу; Методологічні – дослідницький підхід, системність, інноваційність.

Показники розвитку творчого потенціалу: Оригінальність ідей (новизна, нестандартність рішень); Якість виконання (технічна грамотність, естетичність); Інтеграція медіа (поєднання фото, відео, графіки, звуку); Комунікативна ефективність (здатність донести ідею аудиторії); Рефлексія (усвідомлення власних результатів, самокритика); Інноваційність (здатність створювати нові формати, підходи).

Одним із перспективних напрямів є застосування занять фото-відеодизайном, що поєднує фотографію, відео та цифрові технології у єдиному навчальному середовищі. Цей підхід дозволяє студентам не лише опановувати технічні навички роботи з камерою, монтажем та постобробкою, але й розвивати здатність до візуального мислення, створення авторських концепцій, формування індивідуального стилю та критичного аналізу візуальної інформації.

Проблема полягає у відсутності системно розроблених педагогічних моделей, які б інтегрували фото-відеодизайн у навчальні програми з метою цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу студентів. Існує потреба у визначенні дидактичних умов, методів та форм організації занять, що забезпечують баланс між технічною підготовкою та концептуальною творчістю.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних освітніх стратегій, які дозволять використовувати фото-відеодизайн як інструмент розвитку креативності, гнучкого мислення та професійної самореалізації майбутніх дизайнерів.

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що фотографія,

пройшовши шлях від складного технічного експерименту до повсякденного інструменту в кишені мільярдів людей, докорінно змінила спосіб людського спілкування, збереження пам'яті, сприйняття мистецтва та отримання інформації. У сучасному світі, перенасиченому візуальним контентом, розуміння витоків та еволюції фотографії дозволяє осягнути культурні та соціальні процеси, які вона сформувала і продовжує формувати (Peleh O. R., Seniv M. M. 2024: 90–96). Вивчення історії фотографії є актуальним не лише для фахівців у галузі мистецтва чи медіа, але й для широкого кола дослідників гуманітарних та соціальних наук. Актуальність теми полягає у тому, що відео та фотографія стали частиною глобальної культури. Вони впливають не лише на рішення про покупку, а й на світогляд людини, формуючи смаки, цінності та стиль життя.

У добу цифрових медіа саме фото-відеодизайн визначає естетику часу, поєднуючи творчість, технологію та маркетинг. Фотографія – це одне з найважливіших досягнень людства, яке поєднало науку, техніку та мистецтво. Вона супроводжує нас у повсякденному житті, у моді, рекламі, культурі та історії.

Через заняття художньою фотографією відбувається залучення до культурних і духовних цінностей, що має своєю чергою благотворно позначитися розвитку творчого потенціалу студентів (Peleh O. R., Seniv M. M. 2024: 90–96).

Мета. Метою дослідження є обґрунтування та розробка умов застосування занять фото-відеодизайном у підготовці студентів спеціальності В2 «Дизайн» для цілеспрямованого розвитку їхнього творчого потенціалу, формування індивідуального стилю та підвищення рівня професійної самореалізації.

Завдання дослідження: Проаналізувати сучасні підходи до розвитку творчого потенціалу студентів-дизайнерів у вищій школі. Визначити освітні можливості фото-відеодизайну як інструменту формування креативності та візуального мислення. Розробити методику інтеграції занять фото-відеодизайном у навчальний процес спеціальності В2 «Дизайн». Окреслити дидактичні умови та принципи організації занять, що забезпечують баланс між технічними навичками та концептуальною творчістю. Емпірично перевірити ефективність запропонованої моделі у розвитку творчого потенціалу студентів. Сформулювати практичні рекомендації для викладачів і розробників навчальних програм щодо використання фото-відеодизайну у професійній підготовці дизайнерів.

Виклад основного матеріалу. Результатом наукового дослідження розділу є розкриття твор-

чого потенціалу студентів-дизайнерів, інтегральна характеристика особистості при вивченні фото-відеодизайну, що визначає здатність студента до створення нових, естетично та соціально значущих продуктів.

Обрунування розділу з фото-відео мистецтва як форми реалізації художньої творчості, розкриває творчі можливості при використанні навичок набутих на практичних заняттях:

- Фото- та відеомистецтво для студентів, є синтетичною формою, що інтегрує образотворчі, театральні, музичні та цифрові практики.

- Воно дозволяє студентам реалізувати індивідуальне бачення світу, експериментувати з композицією, світлом, кольором, рухом.

- Основні прояви: авторські фотосерії, постановочні та документальні відео, мультимедійні інсталяції, інтеграція графіки, тексту та звуку.

Фото-відео мистецтво розширює діапазон художньої творчості студентів, формує здатність до синтезу різних видів мистецтва та сприяє розвитку індивідуального стилю (Navarrete E., Nehring A., Schanze S., Ewerth R., Норре А. 2025: 1-25).

Ефективним засобом формування та розвитку творчих здібностей є художня діяльність. Процес освоєння художньої фотографії як виду образотворчого мистецтва надає великі можливості для розвитку творчих здібностей:

- фотографія дає невичерпні можливості для розвитку спостережливості та творчого переосмислення навколишнього середовища;

- вивчення мови фотографії допомагає наблизитись до розуміння досягнень у цій галузі, підвищує загальний рівень культури;

- знайомство із засобами художнього вираження задуму фотографії розширює інструментарій художника, розкриває можливості для самовираження;

- у процесі навчання з'являється реальний продукт творчої праці студента.

Одним із головних показників розвитку творчих здібностей студентів, є така якість виконаних художніх робіт, як виразність, яка має безпосередній зв'язок із художньою стороною зображення. З одного боку, вона нерозривно пов'язана з вмінням побачити образ, художнім уявленням, естетичними ідеалами, творчими пошуками. З іншого боку, виразність безпосередньо пов'язана зі здатністю автора грамотно використовувати образотворчі та композиційні засоби фотографії.

Аналіз знімків студентів найчастіше виявляє відсутність композиційного рішення кадру. На це може вказувати розкиданість деталей, відсутність їх взаємозв'язку, неналагодженість зобра-

ження, строкатість, перевантаженість деталями. Таким роботам властива пухкість, невиразність. Знімаючи все, що потрапляє у поле зору, студенти не завжди замислюються над тим, яке смислове навантаження надають зображенню випадково зафіксовані деталі. Все це свідчить про недостатньо осмислений підхід до виконання завдань.

Фото-відеомистецтво допомагає розвивати у студентів такі важливі навички, як спостережливість, здатність аналізувати композицію, висвітлення в кадрі, вміння мислити образно (Navarrete E., Nehring A., Schanze S., Ewerth R., Норре А. 2025: 1-25).

Виконання творчих завдань зі створення художньої фотографії у комплексі з вивченням теорії та історії виникнення та розвитку даного виду мистецтва розглядаються у дослідженні теми, як невідмінна умова, а також інструмент розвитку творчих здібностей студентів.

Завдання 1. Створення цілісної сюжетної розповіді на вільну тему, яка складається з монтажно упорядкованих кадрів – фотографій. (Обсяг – до 20-ти фотографій).

Фотофільм «Цікавий день мого життя».

Мета заняття:

1. Виховано вміння висловлювати думку зоровими образами в певній логічно-монтажній послідовності.

2. Набуття досвіду в організації творчого процесу, формуванні зйомочної групи, роботі з людиною на зйомочному майданчику.

Завдання до виконання практичної роботи:

1. Написання літературного сценарію.

2. Складання експлікації.

3. Створення режисерського сценарію та розкадровки.

4. Проведення зйомок.

Завдання 3. Створення проєктного варіанту відеофільму про вулицю рідної місцевості (села чи міста), де зростає, або зараз мешкає студент.

Відеофільм «Моя вулиця».

Мета заняття:

1. Виховання у студентів таких якостей, як спостережливість, ретельне вивчення об'єкту зйомки та виявлення творчої фантазії. – Це перша спроба образно відтворити в формі екранного видовища простір і час навколишнього середовища на матеріалі, який є найбільш близьким та знайомим кожному.

2. Надбання первинних навичок створення літературної основи екранного видовища. Практичне усвідомлення основних закономірностей драматургічної композиції дійового видовища з урахуванням всіх його компонентів.

3. Виховання, вміння мотивувати власне бачення драматургічної основи екранного твору.

4. Виховання, вміння виявити власне бачення вивченої та драматургічно оформленої теми екранного дійового видовища.

Завдання до виконання практичної роботи.

1. Зібрати історико-краєзнавчі відомості про виникнення рідної вулиці та походження її назви.

2. Скласти загальну характеристику сучасному станові рідної вулиці, побуту та норвам її жителів.

3. Визначити найбільш характерні особливості рідної вулиці – чим вона відрізняється від інших, або чим схожа.

4. Описати загальні форми проведення фольклорних та етнографічних свят на рідній вулиці.

5. Описати вигляд вулиці у різні часи доби в різні пори року з приблизним визначенням найбільш вдалих ракурсів зйомки.

6. Визначити жанр екранної розповіді про рідну вулицю.

7. Визначити основну сюжетну лінію оповіді про рідну вулицю згідно обраного жанру екранного твору. (Художня кіноновела, документальний нарис, видовий відеофільм тощо.)

8. Визначити приблизний хронометраж твору.

9. Визначити певний простір і час подій, що відбуватимуться в екранному творі.

10. Визначити характеристики дійових осіб.

11. Визначити характер звукової партитури.

12. На основі зібраного матеріалу створити літературний сценарій макетного варіанту екранного твору про рідну вулицю.

13. Визначити основне ідейно-тематичне направлення твору.

14. Визначити темп і ритм екранного твору згідно обраного жанру.

15. Конкретизувати звукову партитуру майбутнього твору (природні та штучні шуми, оригінальна або компіляційна музика тощо).

16. Визначити перелік об'єктів та ракурсів зйомки.

17. Скласти й обґрунтувати перелік необхідної апаратури та технічних пристосувань для проведення зйомок.

18. Скласти режисерський сценарій майбутнього екранного твору з чітким визначенням послідовної нумерації кадрів, назвою об'єктів зйомки, масштабом кадрів.

19. Зняти за сценарієм.

20. Змонтувати і озвучити готовий фільм.

У дослідженні теми з практичних робіт були задіяні студенти груп – ГД-300 (2024-2025 н.р.), ГД-301, ГД-302, ГД-306 (2025-2026 н.р.).

Метою було формування теоретичних знань із фото-відеодизайну, набуття практичних навичок професійного створення художнього простору, художніх образів засобами та методами фото-відеодизайну.

Завдання, які ставилися перед студентами групами: засвоєння змісту понятійно-категоріального апарату дисципліни; надання системних знань в галузі теорії та практики фотовідеодизайну; формування розуміння сутності основних видів і жанрів мистецтва фотографії в контексті їх розвитку; вивчення особливостей фотовідеодизайну; оволодіння прийомами і навичками стилістичного аналізу творів фотовідеодизайну в контексті сучасних візуальних комунікацій; засвоєння загальних принципів створення гармонійного та цілісного художнього простору у фотовідеодизайні.

З даного теоретичного і практичного курсу, студенти дізналися: етапи роботи над виробництвом екранного продукту; сучасні техніки і технології виробництва екранного продукту; особливості, технологію створення і специфіку створення відеореклами, жанри телереклами; сутність процесів розробки, розповсюдження та реалізації екранної продукції.

По закінченню курсу студенти навчилися: чітко реалізовувати задум у пластичних образах під час зйомок і монтажу; розроблювати документацію для фото-відеопроєкту; застосовувати правила «плавного» монтажу під час створення екранного продукту; організувати роботу по підготовці, зйомці фото-відеофільму; використовувати комп'ютер, як інструмент монтажу.

Студенти оволоділи навичками: складання і обґрунтування календарно-постановочного плану і кошторису фото-відеопроєкту; розробляти документацію для сценаріїв фото-відеопроєктів; графічного втілення кадру і мізансцени, чіткої реалізації задуму у звукових образах під час зйомок, монтажу і озвучуванні; методикою звукозорового контрапункту.

Студенти розуміють і здатні продемонструвати: створювання кадру; розуміння особливостей створення екранного видовища; створення екранної образності за допомогою монтажу, володіння сучасними техніками і технологіями виробництва екранного продукту створювання аудіовізуального продукту.

Виконана студентами практична робота (Рис. 1-12) за темами календаря з власними фотографіями, відеоролика з особисто написаним сценарієм та озвучкою, макрозйомки, рекламних проєктів для бренду одягу та українських марок загалом, а також меню з авторськими фото, відкриває низку

перспектив для подальших наукових і методичних досліджень:

1. Розвиток індивідуального стилю та авторської ідентичності

– Аналіз того, як використання власних фотографій у календарях і меню сприяє формуванню у студентів відчуття авторства та унікального стилю.

– Дослідження впливу персоналізованих проєктів на мотивацію та самооцінку студентів.

2. Інтеграція сценарного мислення та мультимедійної комунікації

– Вивчення ролі відеороликів із прописаним сценарієм та озвучкою у розвитку навичок сторітелінгу, драматургії та комунікації візуальними засобами.

– Перспектива створення міждисциплінарних курсів, що поєднують дизайн, журналістику та медіакомунікації.

3. Технічна майстерність і експериментальні практики

– Подальший розвиток теми макрозйомки як засобу формування спостережливості, уваги до деталей та експериментального мислення.

– Дослідження впливу технічних експериментів на креативність і здатність студентів до інноваційних рішень.

4. Брендинг та комерційні аспекти дизайну

– Аналіз ефективності студентських рекламних проєктів для брендів одягу та українських марок у формуванні компетентностей комерційного дизайну.

– Перспектива дослідження взаємозв'язку між навчальними завданнями та реальними ринковими практиками.

5. Культурна ідентичність та національний контекст

– Вивчення того, як робота з українськими брендами сприяє формуванню культурної ідентичності та патріотичного виховання студентів.

– Перспектива створення навчальних модулів, орієнтованих на підтримку локальних виробників і культурних традицій через дизайн.

6. Методичні моделі та освітні інновації

– Розробка системи оцінювання студентських проєктів, що враховує як технічні, так і творчі аспекти.

– Перспектива впровадження портфельного аналізу та міждисциплінарних колаборацій (дизайн + маркетинг + культурологія).

Таким чином, практичні роботи студентів стають не лише навчальними завданнями, а й платформою для майбутніх досліджень, що охоплюють розвиток авторського стилю, інтеграцію мультимедійних практик, комерційний дизайн, культурну ідентичність та освітні інновації.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує ключову гіпотезу: збереження та активне використання фото- та відеодизайну як освітнього інструменту доведено сприяє розвитку творчого потенціалу студентів спеціальності В2 «Дизайн». Він поєднує технічні навички роботи з камерою, монтажем і постобробкою з художньо-творчою діяльністю, що формує цілісне професійне мислення.

Поєднання навчальної та творчої діяльності забезпечує формування індивідуального стилю, розвиток візуальної грамотності.

Це створює умови для самореалізації студентів у майбутній професійній діяльності.

Приклади студентських робіт. (Рис. 1 – 12).

Рис. 1 – 2. Студентська робота з теми «Зйомка при природному та штучному освітленні»

Рис. 3 – 4. Студентська робота з теми «Створення образу у фотовідеопродукті»

Рис. 5 – 6. Студентська робота з теми «Макрозйомка»

Рис. 7 – 8. Студентська робота з теми «Бренд одягу»

Рис. 9 – 10. Студентська робота з теми «Готова їжа»

Розробка дизайну календаря з використанням фото зроблених власноруч

Рис. 11 – 12. Студентська робота з теми «Календар»

Методика навчання має включати поетапне ускладнення завдань, баланс між технічними вправами та концептуальною творчістю, використання портфельного оцінювання та рефлексивних практик. Це дозволяє студентам не лише опанувати інструменти, а й усвідомлювати власний творчий процес.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання фото- та відеодизайну, як ефективного засобу покращення навчальних програм, підвищення конкурентоспроможності майбутніх дизайнерів та формування їхньої готов-

ності до роботи у глобальному професійному середовищі.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з інтеграцією новітніх технологій (VR/AR, інтерактивні медіа, штучний інтелект) у фото- та відеодизайн, що відкриває нові можливості для розвитку творчого потенціалу студентів.

Таким чином, фото- та відеодизайн у навчальному процесі виступає не лише як технічна дисципліна, а як потужний засіб формування творчої особистості, здатної до інноваційної діяльності та професійної самореалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пелех О. П., Сенів М. М. Проблеми застосування віртуальної та доповненої реальності у повсякденній діяльності. Науковий вісник НЛТУ України. 2024. № 5, т. 34. С. 90–96. DOI: <https://doi.org/10.36930/40340512>
2. Navarrete E., Nehring A., Schanze S., Ewerth R., Hoppe A. A Closer Look into Recent Video-based Learning Research: A Comprehensive Review of Video Characteristics, Tools, Technologies, and Learning Effectiveness. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*. 2025. Vol. 35, no. 1. P. 1–29.

REFERENCES

1. Pelekh O. P., Seniv M. M. (2024) Problemy zastosuvannya virtualnoi ta dopovnenoї realnosti u povsiakdennii diialnosti. [Problems of using virtual and augmented reality in everyday activities] *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 34(5). 90–96. [in Ukrainian].
2. Navarrete E., Nehring A., Schanze S., Ewerth R., Hoppe A. (2025) A Closer Look into Recent Video-based Learning Research: A Comprehensive Review of Video Characteristics, Tools, Technologies, and Learning Effectiveness. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 35(1). 1–29.

Дата першого надходження статті до видання: 06.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

